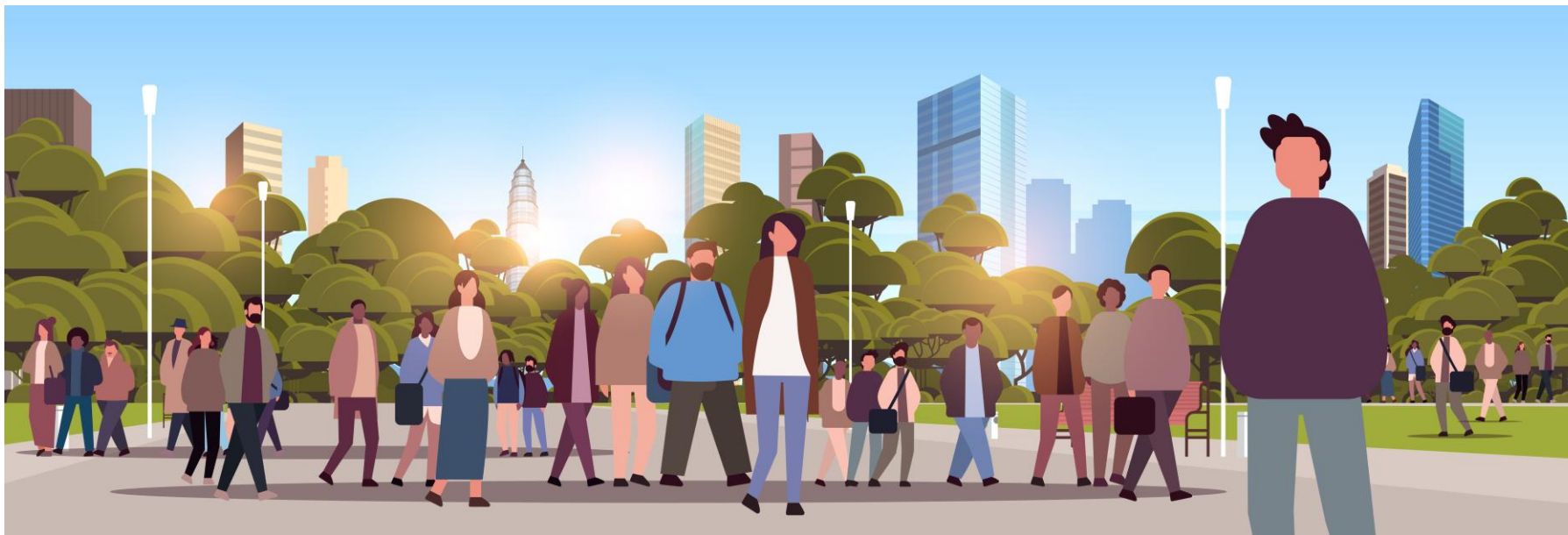

Czego warto się uczyć w dobie sztucznej inteligencji?

Fakty i mity

Na początek przyjrzyjmy się faktom, aby widzieć z jakiego miejsca „startujemy”. Sztuczna inteligencja (SI) i automatyzacja nie pozostają bez wpływu na wiele zawodów opartych na umiejętnościach ludzkich. Część z nich wkrótce zniknie, ponieważ prawie wszystkie czynności w ich obrębie można zautomatyzować. Miliony pracowników prawdopodobnie będą musiały zmienić zawód. Aby dobrze prosperować w miejscu pracy przyszłości, pracownicy będą potrzebować zarówno umiejętności społecznych i emocjonalnych, jak i zaawansowanych umiejętności technologicznych.

Wszystko wokół nas nieustannie się zmienia, a jednocześnie rosną nasze oczekiwania od rynku jako klientów. To zmusza organizacje (firmy) do ciągłej optymalizacji. Technologia, zwłaszcza SI, odgrywa tu rolę kluczową, ale skuteczność tych rozwiązań zależy od umiejętności integrowania ich z kulturą organizacyjną i - przede wszystkim - kompetencji pracowników.

Automatyzacja powoduje wzrost zapotrzebowania na wyższe umiejętności poznawcze, w szczególności krytyczne myślenie, kreatywność i złożone przetwarzanie informacji. Gdy przyjrzymy się licznym raportom o rynku pracy, zobaczymy, że zapotrzebowanie na umiejętności fizyczne i manualne systematycznie spada.

Rynek pracy nie nadąża za dynamiką, z jaką rozwija się technologia. Dziś firmy chcąc sprostać wymaganiom rynku i zdobyć przewagę konkurencyjną, najbardziej cenią sobie kandydatów, którzy poza zrozumieniem technologii, potrafią efektywnie wykorzystać narzędzia SI w pracy i nie boją się podejmowania wyzwań i pokonywania barier.

To ważne!

Zanim jednak podejmiesz kluczowe decyzje dla Twojej przyszłej kariery zawodowej...

Odpowiedz sobie na najważniejsze pytanie:

Czy chciałabyś/chciałbyś być szczęśliwym człowiekiem i co to dla Ciebie oznacza?

Najpierw pieniądze, potem komfort życia, a na końcu szczęście?

To klasyczne myślenie i ma swoje ograniczenia: pracujesz teraz, żeby być kiedyś zadowolonym. Problem tkwi w tym, że to „kiedyś” potrafi się ciągle przesuwac na osi czasu. Pieniądze są ważne, ale to nie jest cel sam w sobie.

To tylko narzędzie. Celem jest życie, w którym czujesz się dobrze – nie tylko w weekendy, ale też na co dzień.

Gdy pytam Cię o szczęście, chodzi mi raczej o o poczucie sensu, zgodność z własnymi wartościami. To ważne pytanie, bo niektórzy szczęście kojarzą z chwilową przyjemnością czy luksusem. Tymczasem coraz rzadziej oznacza to dobra materialne, a coraz częściej odnosi się do jakości życia – spokoju, relacji i poczucia bezpieczeństwa. To sygnał zmiany o znaczeniu wykraczającym poza konsumpcję. Jeśli luksusem staje się czas, spokój i możliwość życia na własnych zasadach, w przyszłości przewagę będą budować te organizacje i marki, których rolą będzie wsparcie w odzyskaniu kontroli nad czasem i energią. Przyszłość luksusu będzie bowiem oparta na tym, co dziś staje się deficytowe. Warto mieć to na uwadze.

I warto szukać takiej drogi, żeby robić coś, co daje Ci satysfakcję. Jeśli praca Cię interesuje i rozwija, łatwiej się w niej starasz, nie męczysz się tak i nie wypalasz. A pieniądze? Najczęściej i tak przychodzą wtedy jako efekt tego, że jesteś w czymś dobry i naprawdę się angażujesz.

To ważne!

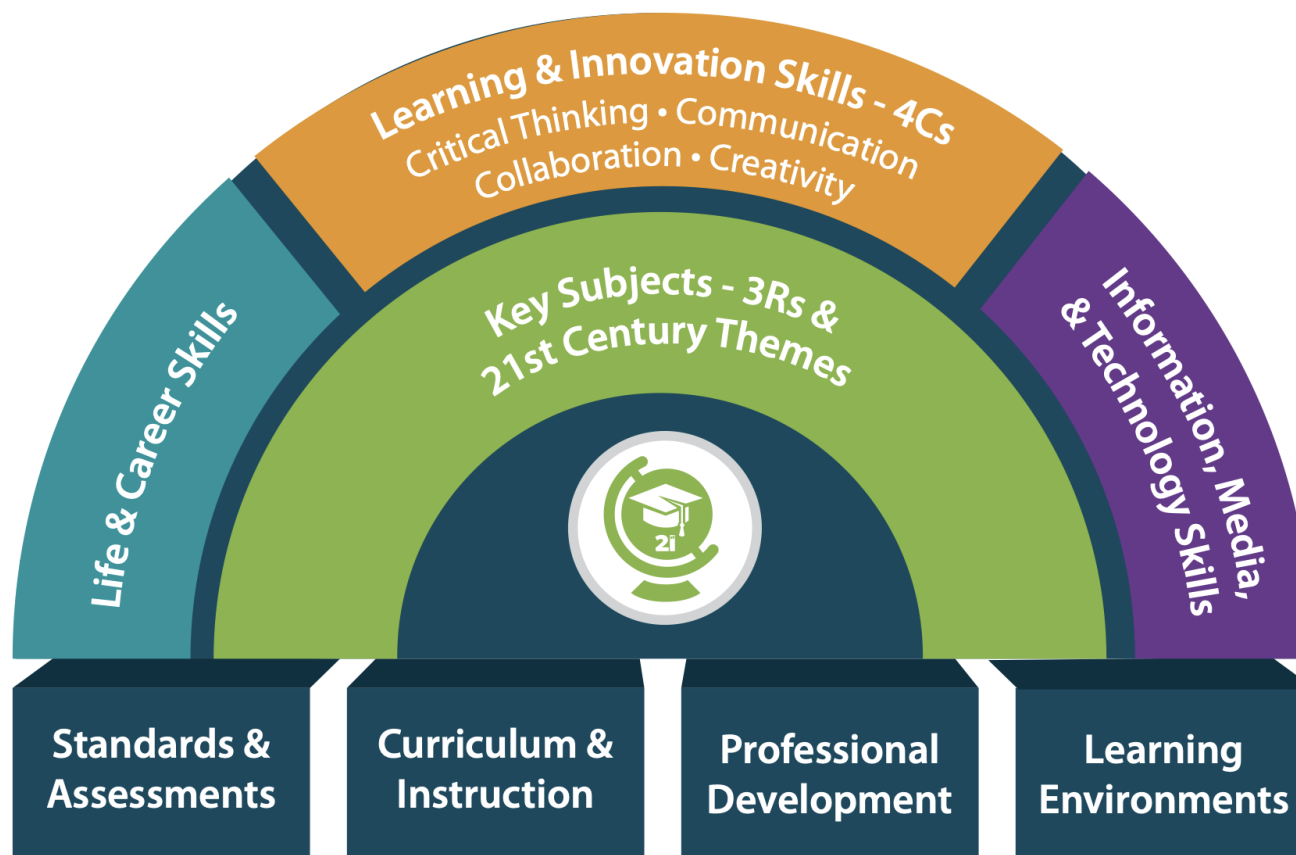
Nie: „zarabiam, żeby kiedyś być szczęśliwym”, tylko: „robię coś, co ma sens, i dzięki temu mam też pieniądze.”
Myślisz, że to ma sens?

Które kompetencje są zawsze w cenie?

Jedna z najbardziej wpływowych inicjatyw edukacyjnych początku XXI w. (P21 - Partnership for 21st Century Learning) próbowała odpowiedzieć na pytanie: jakie kompetencje są potrzebne ludziom w szybko zmieniającym się świecie cyfrowym i globalnym.

Jak możesz zobaczyć na ilustracji, na „szczycie” wszystkich kompetencji obecnych czasów wciąż znajdują się tzw. 4K (ang. 4Cs): krytyczne myślenie, komunikacja, kooperacja, kreatywność. Na kolejnych stronach przyjrzymy się im z bliska, żeby zrozumieć, dlaczego są tak ważne.

© 2019, Battelle for Kids. All Rights Reserved.

Kooperacja

Współcześnie ludzie są ze sobą połączeni dzięki technologii. Zanim jednak do tego doszło, potrzebna była praca zespołowa. Ceniono ją także od wieków, ale w ciągu ostatnich lat stało się jasne, że jest elementem nie tylko ważnym, ale absolutnie niezbędnym. Postęp technologiczny i globalizacja uczyniły ze współpracy kluczową umiejętność na niespotykaną dotąd skalę.

Nie ma jednego terminu określającego kooperację, ale zobacz...

... co osoba współpracująca potrafi:

- ☒ wykazywać chęć i umiejętność efektywnej współpracy,
- ☒ być otwarta i elastyczna w procesie współpracy,
- ☒ iść na kompromis w imię osiągnięcia wspólnego celu nadrzędnego,
- ☒ przyjąć i zaakceptować wspólną odpowiedzialność za pracę grupy,
- ☒ docenić indywidualny wkład własny i innych członków grupy we wspólną pracę.

Jak z tym jest u Ciebie?

Ciekawostka

W sprzyjających warunkach grupa wykazuje się zazwyczaj dużo wyższą inteligencją niż najbardziej inteligentne jednostki będące jej częścią!

Komunikacja

Współcześnie żyjemy w środowisku napędzanym technologią i mediami, charakteryzującym się dostępem do mnóstwa informacji, szybkimi zmianami w narzędziach technologicznych (wspomaganych przez algorytmy i AI). Zła informacja jest taka, że to już „infodemia”, dlatego każdy z nas musi obecnie posiadać umiejętność efektywnego analizowania przytłaczającej ilości komunikatów. Trudno będzie Ci funkcjonować we współczesnym świecie, jeśli nie będziesz umiał/umiała ocenić, które ze źródeł informacji są dokładne i wiarygodne, a które nie.

Nie można zapominać, że współcześnie ludzie często pracują w globalnych zespołach złożonych z pracowników pochodzących z różnych krajów i środowisk. A to oznacza, że efektywna komunikacja (lingwistyczna i kulturowa) staje się umiejętnością absolutnie kluczową. W praktyce oznacza to konieczność posługiwania się kilkoma różnymi językami. W tej grupie kompetencji mieszczą się także kompetencje cyfrowe, bo przecież Python, C++, Java to też języki...

Osoba komunikująca się efektywnie potrafi:

- ☒ artykułować myśli i pomysły w jasny sposób (werbalnie i pozawerbalnie),
- ☒ słuchać uważnie, by móc odszyfrować komunikat,
- ☒ nadawać komunikaty o różnorodnym przeznaczeniu,
- ☒ dobrać adekwatne formy przekazu komunikatu, oceniając ich efektywność,
- ☒ komunikować się efektywnie w różnych środowiskach multijęzykowych i multikulturowych.

Jak z tym jest u Ciebie?

Ciekawostka

Zawody i prace wymagające słuchania, wyjaśniania, tłumaczenia, negocjowania czy innych form intensywnej komunikacyjnej interakcji między ludźmi są dużo mniej narażone na automatyzację i wyeliminowanie człowieka w przyszłości!

Myślenie krytyczne

Kompetencje związane z myśleniem krytycznym i efektywnym rozwiązywaniem problemów to sfera, którą warto rozwijać. Dlaczego? Najprościej można to wyjaśnić tak:

rozwijasz w ten sposób swoje istotne zdolności - pracę na wyższym poziomie koncentracji, umiejętność głębszej analizy faktów i pobudzasz złożone procesy myślowe.

Musimy być aktywni w procesie myślenia krytycznego, aby móc porównywać fakty, dokonywać ewaluacji konkurujących ze sobą teorii i podejmować na tej podstawie właściwe decyzje. Dzisiejszy rynek pracy poszukuje ludzi myślących krytycznie, bo to kluczowe dla tworzenia lepszego systemu obsługi klienta, powstawania i rozwoju produktów i dostosowania się do ciągłych zmian w globalnej ekonomii.

Jeśli chcesz odnieść sukces w sferze zawodowej, a szczególnie gdy chcesz rozwinąć swoje zdolności managerskie, nie zrobisz tego bez krytycznego myślenia. Zobacz teraz, po czym można poznać „krytycznego myśliciela”. Taka osoba potrafi:

- ☒ argumentować, a w zależności od sytuacji dedukować i indukować,
- ☒ myśleć systemowo, czyli analizować składowe elementy różnych systemów i ich oddziaływanie na siebie (żeby to wszystko działało),
- ☒ oceniać fakty, argumenty, hipotezy i przekonania, szukać połączeń między tym wszystkim oraz interpretować i podejmować decyzje,
- ☒ zadawać ważne pytania (jak Sokrates), po to, by precyzować różne punkty widzenia i dochodzić do lepszych rozwiązań,
- ☒ rozwiązywać różne rodzaje problemów.

To ważne!

Analizowanie, interpretowanie, rozwiązywanie problemów i argumentowanie, określane nawykami umysłu, są ważniejsze niż znajomość treści programowych (te się stale zmieniają).

Kreatywność

W dzisiejszym świecie rozwiniętego współzawodnictwa, konkurencji i automatyzacji stanowisk pracy, kreatywność staje się umiejętnością mogącą zapewnić sukces osobisty i zawodowy. Wbrew niektórym opiniom, kreatywności można się nauczyć, a jest ona tak ważna, jak czytanie i pisanie.

Jeśli opuścisz szkołę bez umiejętności odkrywania, ulepszania i kreowania, będziesz nieprzygotowany do życia we współczesnym społeczeństwie i funkcjonowania na obecnym rynku pracy.

Każdy, kto chce odnieść sukces, musi umieć myśleć kreatywnie. To pozwala generować pomysły na poprawę sytuacji, tworzenie dobrych projektów, które odróżniają się od masowej „produkcji”.

Głównym motorem napędowym naszych czasów, popychającym nas jako społeczeństwa naprzód, jest rosnąca kreatywność jako siła rozwoju ekonomicznego. No, a osoba kreatywna potrafi:

- ☒ myśleć kreatywnie, czyli tworzyć nowe i wartościowe pomysły,
- ☒ pracować kreatywnie w grupie z innymi,
- ☒ postrzegać porażkę jako potencjał do dalszej nauki,
- ☒ przysparzać korzyści w dziedzinie, w której jego innowacja ma zastosowanie (to się nazywa wdrażanie innowacji).

To ważne!

W świecie bogatym w obfitość dóbr materialnych i jednocześnie zakłóconym przez automatyzację, każdy z nas musi pielęgnować w sobie wrażliwość artystyczną. Być może nie wszyscy jesteśmy geniuszami, ale każdy musi być w jakimś stopniu twórcą i projektantem.

Wybór zawodu przypomina trochę grę RPG – masz różne ścieżki rozwoju, umiejętności do odblokowania i poziomy do zdobycia. W tej grze ZSK jest „mapą gry”, która pokazuje, jakie umiejętności możesz zdobyć i jak są one oceniane. Nie musisz zgadywać, czy to, czego się uczysz, ma sens. W ZSK każda umiejętność (np. programowanie, gotowanie, obsługa drona) jest opisana konkretnie: co musisz umieć i jak to udowodnić.

Jeśli zajrzysz do tego (całkiem już dzisiaj sporego) zasobu, to zorientujesz się, że kwalifikacje możesz zdobywać także poza szkołą – na kursach, w pracy, a nawet ucząc się samodzielnie. Tutaj każda kwalifikacja ma swój „poziom”, więc wiesz, czy jesteś początkujący, średniozaawansowany czy może jesteś już ekspertem. Trochę jak levele w grze.

Teraz najważniejsze:

- ☒ ZSK pomaga ogarnąć przyszłość bez stresu. Zamiast się zastanawiać kim będziesz, masz wykaz konkretnych umiejętności potrzebnych w danym obszarze (dziedzinie) oraz informacje jak je zdobyć. Zamiast „kim mam być?”, masz konkret.
- ☒ Tutaj zobaczysz, że nie do wszystkiego potrzebne są studia. Nie każdy przecież chce iść na studia – i to jest OK. ZSK pokazuje, że kursy i szkolenia też mają wartość, a swoją karierę możesz budować krok po kroku.
- ☒ Do ZSK mają dostęp także pracodawcy, którzy coraz częściej zwracają uwagę na kompetencje i łatwo mogą się zorientować, co dokładnie umiesz i na jakim poziomie. To zupełnie coś innego niż „ukończyłem szkołę X”. Takie podejście ułatwia znalezienie pracy.
- ☒ Możesz zmienić zdanie bez zaczynania od zera. Nie musisz poprzestawać na jednym zawodzie - zdobyte kwalifikacje często da się wykorzystać gdzie indziej, czyli - łatwiej się przebranżowić.
- ☒ Na koniec najlepsza informacja: system jest powiązany z europejskim poziomem kwalifikacji, więc łatwiej pokazać swoje umiejętności w krajach UE.

Jak widzisz, chodzi o to, żebyś wiedziała/wiedział nie tylko czego się uczysz, ale też po co i co możesz z tym zrobić w życiu.

Koniecznie zajrzyj na stronę ZSK. Znajdziesz tu także aplikacje, które pomogą Ci dokonać odpowiednich wyborów:

<https://kwalifikacje.gov.pl/>

Poznaj ELĘ i EURES

Na koniec przyjrzyj się swojej wizji kariery zawodowej w szerszej niż krajowa perspektywie. Pomoże Ci w tym przede wszystkim EURES.

EUROpean Employment Services to europejska sieć współpracy, która pomaga ludziom znaleźć pracę w innych krajach Europy. Łączy publiczne urzędy pracy i doradców z różnych państw, żeby ułatwić:

- ☒ szukanie pracy za granicą,
- ☒ rekrutację pracowników przez firmy,
- ☒ dostęp do informacji o życiu i pracy w innym kraju.

Dlaczego to ważne?

Bo zmniejsza bariery – językowe, formalne i informacyjne. Dzięki temu łatwiej podjąć decyzję o wyjeździe i uniknąć wpadki. Przez EURES możesz dowiedzieć się, ile się zarabia w danym kraju, jakie są warunki życia, a nawet skonsultować się z doradcą.

Łatwo się o tym przekonać odwiedzając https://eures.europa.eu/index_pl

Przy okazji przyjrzyj się też ELA. European Labour Authority to powołany do życia w 2019 roku Europejski Urząd ds. Pracy. Jego najważniejszym zadaniem jest dbanie o to, aby unijne przepisy dotyczące mobilności pracowników i koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego były stosowane w sposób sprawiedliwy, prosty i skuteczny. ELA ułatwia też obywatelom i przedsiębiorstwom funkcjonowanie na jednolitym rynku i czerpanie z niego korzyści.

Portfolio EUROPASS

To kompendium nie byłoby kompletne, gdybym nie powiedział Ci też o EUROPASS (choć może o nim słyszałaś/słyszałeś).

To bardzo praktyczne narzędzie, które pomaga:

- ☒ w przygotowaniu kompletnego portfolio dokumentów związanych z karierą zawodową,
- ☒ w udokumentowaniu kwalifikacji zdobytych w różnej formie (kształcenie formalne, szkolenia, staże i praktyki zagraniczne),
- ☒ w przygotowaniu samooceny i prezentacji kompetencji językowych,
- ☒ przy poszukiwaniu pracy, staży oraz kursów w kraju i za granicą,
- ☒ przy wyjeździe na praktyki,
- ☒ w przypadku kontynuacji nauki za granicą,
- ☒ przy przekwalifikowaniu się.

Możesz już teraz stworzyć swój Europass i zarejestrować wszystkie swoje umiejętności, doświadczenie zawodowe i osiągnięcia.

Będiesz mogła/mógł teraz śledzić aktualne trendy na rynku pracy w całej Europie i dostosować swoje kompetencje do aktualnych wymagań pracodawców. Po prostu sprawdź to! <https://twoj-europass.org.pl/o-europass/>

Bibliografia

P21's Frameworks for 21st Century Learning https://www.battelleforkids.org/wp-content/uploads/2023/11/P21_Framework_Brief.pdf

Maciej Winiarek <https://www.maciejwiniarek.pl/dlaczego-kompetencje-4k-powinny-byc-rozwijane-w-organizacjach/>

Must have o myśleniu krytycznym <https://instytutkrytycznegomyslenia.pl/edukacja/>

Daniel H. Pink, Całkiem nowy umysł. Dlaczego przyszłość należy do prawopółkulowców, Wydawnictwo Poligraf 2009

Zintegrowany System Kwalifikacji <https://kwalifikacje.gov.pl/>

EURES <https://www.ela.europa.eu/pl/activities/eures>

Europass <https://twoj-europass.org.pl/o-europass/>

Źródła ilustracji

<https://stock.adobe.com/pl>

<https://pixabay.com/pl/>

<https://kwalifikacje.gov.pl/>

<https://www.ela.europa.eu/pl/activities/eures>

<https://twoj-europass.org/pl/o-europass/>

O Autorze

Janusz Samarow - Absolwent kierunku nauki społeczne oraz historia w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Olsztynie, a także studiów podyplomowych z zarządzania na Uniwersytecie Gdańskim (Szkoła Menedżerów) oraz psychopedagogiki twórczości w Akademii Pedagogiki Specjalnej w Warszawie. Przez blisko 40 lat związany z systemem oświaty - jako nauczyciel i dyrektor szkoły podstawowej, gimnazjum, liceum ogólnokształcącego, placówki doskonalenia nauczycieli. Przez dekadę pracował w kuratorium oświaty jako wizytator, dyrektor wydziału, wicekurator.

Trener i coach edukacyjny oraz ekspert przez wiele lat współpracujący z Centrum Edukacji Obywatelskiej, Ośrodkiem Rozwoju Edukacji, Instytutem Badań Edukacyjnych oraz Instytutem Krytycznego Myślenia. Obecnie dyrektor szkoleń w The League Extraordinary Minds oraz nauczyciel akademicki w Uczelni Korczaka.

Opracowanie współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności w ramach projektu pn. „Wsparcie rozwoju nowoczesnego kształcenia zawodowego, szkolnictwa wyższego oraz uczenia się przez całe życie” realizowanego z naboru pt. „Zbudowanie systemu koordynacji i monitorowania regionalnych działań na rzecz kształcenia zawodowego, szkolnictwa wyższego oraz uczenia się przez całe życie, w tym uczenia się dorosłych”